בחזרה לגיהנום

הורי חמישה־עשר מחיילי התותחנים, שנהרגו ברמת־הגולן במלחמת־יום־הכיפורים — עולים היום אל הגבעה שבה נפלו בניהם — כדי להתייחד עם יקיריהם

האנדרטה לזכר הנופלים
„להתראות כשנרד מהרמה...״

שרידים דוממים לאיימי המלחמה
„עד היום האחרון״

— מאת **משה דונן** —

קבוצת האנשים שתעלה היום אל גבעה זו גבוהה בדרום רמת־הגולן אינה קבוצת תיירים. אין אלה הסיירי המבע, הנוסעים ברמת־הגולן, מתוך אהבת הארץ. אותם אנשים, שיבואו מכל רחבי המדינה אל אותה גבעה — שיבאו לארץ הזאת את המחיר היקר ביותר: אלה הם הוריהם של חמישה־עשר אנשי חי״ת־התותחנים, שנהרגו על אותה גבעה במלחמת־יום־הכיפורים.

בקבוצה נמצאים נציגי כל השכבות וכל איזורי הארץ. יש בה חברי קיבוץ, מושבניקים ועירוניים, עולים חדשים והשבים ותיקים. נציגי השואה ש־איבדו את משפחותיהם באירופה וניסו לבנות משפחה חדשה בארץ, ואנשים שבנו את הארץ במו ידיהם, מאחדים אותם גורלות בניהם, שנקשרו זה לזה, כמעט במקרה.

בערב יום הכיפורים, ה־5 באוקטובר 1973, נקראו כל החניכים, שהיו בבסיס הדרכה של חיל־התותחנים במרכז ה־ארץ, אל הרחבה המרכזית של הבסיס. היו שם צוערים, שסיימו חודשיים לפני כן את בית־הספר לקצינים, והיו ב־עיצומה של ההשלמה החיילית. והיו גם חניכי קורס מפקדי תותחים, ומת־גייסים ב„שלב ב׳״ — עולים חדשים שנקראו לצבא לתקופת אימונים, והיו אמורים להשתחרר אחרי תקופה קצ־רה ולהוות חלק מכוחות המילואים.

במלוא הרצינות

רוב העולים החדשים עדיין לא יד־עו עברית. היו ביניהם עולים מרוסיה, שבאו ארצה לפני משפחותיהם וקרוביהם היו עדיין בחו״ל. אחד האנשים היה רוברט ברונר, שבא ארצה כמת־נדב משווייצ שבועות לפני כן, ונקרא לצבא מהאולפן בקיבוץ שריד.

„לקראת החגים הוכרזה כוננות״, הסביר המפקד. „לכן יזוקקו חניכי ה־קורסים לצוותי־תותחים, וישלחו לסיני ולרמת־הגולן״. אוטובוסים של „אגד״, שהמתינו בסמוך, המחישו לחניכים כי, דברי המפקד נאמרו במלוא הרצינות, וכי את יום־הכיפורים הם לא יבלו בבתיהם.

תוך שעה קלה מויינו האנשים, ניתנו להם תפקידים ונקבע מי מהם ירד לסיני, ומי יישלח צפונה. איש מהחניכים לא שיער כי „העניינים רצי־ניים״ והכל חיפשו חומר קריאה לי־„שברע של בטלה״.

„להתראות כשנרד מהרמה״, נפרד מחבריו אחד הצוערים, רוני כוסר מ־כפר־ברוך, שליד מגידו. רוני מונה ל־תפקיד מפקד צוות תותח, ונשלח — יחד עם עוד אנשים — אל תל־פארס, שברמת־הגולן.

בליל יום־הכיפורים הגיעו האנשים אל תל־פארס. משך כל הלילה עסקו צוותי התותחים בהתארגנות ובהכנות ליירי. רוב אנשי הצוותים לא הכירו את העבודה ולא ידעו את השפה העב־רית, כך שעיקר העבודה הושלה על כתפיהם של הצוערים, שמונו למפקדי התותחים ולסגני־המפקדים. עבודות ההכנה נמשכו עד בוקרו של יום־הכיפורים.

הצוערים התלהבו

כחום היום החליטו הצוותים לנוח, תחת רשתות התסווה שהוקמו. אך מנוחתם לא נמשכה זמן רב. בשעה שתיים בצהריים קטעו אותה קולות נפץ וכמה מטוסי אויב שחלפו מעלי־הם בגובה נמוך. „משהו מתחיל״ אמר אבי קליגר בן ה־20, בוגר תיכון מ־פתח תקוה, שהיה מפקד אחד התות־חים.

הצוערים המאומנים הדביקו את חבריהם בהתלהבותם. „סוף סוף זכינו ליירי מבצעי״ — אמרו איש לרעהו, ב־חשבם שהמדובר בתקרית מקומית, סוללות התותחים נכנסו ליירי.

אחר־כך הבינו שהעניינים חמורים. התותחנים ביצעו את המוטל עליהם. „ירינו כמצורפים כמויות גדולות של תחמושת״. סיפר מאוחר יותר אחד הצוערים. במשך היום נאלצו להמ־שיך ולירות גם בשעה שפגזי האוייב נפלו בתוך העמדה. ברגעים כאלה היה אבי, מפקד התותח, מכניס את כל אנ־שי הצוות לבונקר, והיינו ממשיכים את העבודה בשניים או בשלושה״.

רסיס תועה פצע במהלך ההפגזה את ידו של קובי אפשטיין, אחד הצוערים, ששימש כמשנה למפקד תותח. הדם ר־התחבושת לא איפשרו לקובי להמ־שיך ולכוון את התותח. אבל הוא לא נטש את המערכה. קובי המשיך לרוץ בין התותחים והבונקרים. כשהוא מע־ביר פקודות ממקום הפיקוד (מפי״ק) אל התותחים, מצב הרוח במוצב עלה כאשר התותחנים הבחינו בו, כשהוא מתרוצץ עם גרזיקן מים בידו הבריאה, משקה את החיילים. ושואג בקולו ללא הרף „הייי־הופ!״

פקודת נסיגה

הלחימה נמשכה עד הערב. רק הבו־דדים ששמעו, חדשות ברדיו ידעו כי אין זו תקרית מקומית. בשעות אחר־הצהריים אמר מפקד התותח אבי קלינ־גר לסגנו: „אומרים, שהתחילה מל־חמה ממש. גם המצרים משתתפים ו־אפילו הצליחו לחצות את התעלה. מס־תבר שהעסק די רציני, אבל בסוף יהיה טוב. העיקר שלא תספר זאת לאף אחד מהצוות. לא כדאי שהם ידעו״. ובאמת — עד רגעיהם האחרונים לא ידעו חלק מאנשי הצוות את חומרת המצב.

אחרי חצות הגיעה למוצב פקודת הנסיגה. לחותחנים נמסר כי עליהם לדלג, אך לא נמסר להיכן ומדוע. לפ־נות בוקר התחילו התותחים לנוע מע־רבה, לעבר ציר הנפש. כל אנשי ה־צוותות היו עייפים. מפקד התותח, אבי, נאלץ לגעור כמה פעמים בנהג, שסטה לשולי הדרך.

השחר עדיין לא האיר. התותחנים היו בטוחים כי הם נעים בשטח ה־נמצא בשליטה ישראלית, אך בכל זאת הם הרגישו „מוזר״. והחליטו לשעון את העוזים, ולהניחם בהישג יד. מצד שמאל של הדרך הבחינו בנקודות אור קטנות. וכשהמשיכו הלאה הם ראו צל־ליות של טנקים, כמה מטרים מהכביש, כשלידם עומדים חיילים ומטפלים בהם. „ידענו כי אלה טנקים של כוחותינו המתארגנים לאחר יום לחימה ושום חשש או ספק לא עלה על לי[illegible] סיפר אחד התותחנים.

„הכל קרה במהירות ובו[illegible] צרור מקלע מאחור ולאחר מכן פ[illegible] חזק. התותח שנסע מאחורינו — [illegible] קע בנו. מאחור נשמעו צעקות. [illegible] אים הרגשנו כי גם אנחנו חשפנו. [illegible] זוכר אם נשמע פיצוץ, אך פגע[illegible] כעין ברק, והכלי החל לבעור. מ[illegible] מת הברק לא ראיתי דבר. אבי, [illegible] קד, צעק „לקפוץ התוצה״! אלה ה[illegible] מילים האחרונות ששמעתי מפיו״.

„לאחר כמה שניות, כשחזרה [illegible] הכרתי, כבר הייתי בתעלה״. מ[illegible] התותחן. „הכדורים הוסיפו לשרו[illegible] הששה שמסביב הואר כבאור יום. [illegible] היתה גופה של אדם מת״.

חמישה עשר בחורים נפלו ב[illegible] תקרית. הצוערים רוני כופר, אבי [illegible] גר וקובי אפשטיין, שעמדו לסיי[illegible] קורס הקצינים — קיבלו לאחר [illegible] דרגת סג״מ. יחד אתם נפלו סמ״[illegible] אהרן, רב״ט ברל אושר, סמל שי[illegible] אב, רב״ט רוברט ברונר, סמל [illegible] דוד, סמל מאיר זכריה, רב״ט גר[illegible] רי, רב״ט שמעון לוין, רב״ט [illegible] לביוב, רב״ט כמוס סופיר, רב״ט [illegible] פלדמן ורב״ט יצחק רייס.

זמן רב היו אנשי הצוותים, ש[illegible] בחזקת נעדרים. חלק מההורים ה[illegible] גים יצאו לרמת־הגולן כדי להפ[illegible] בניהם. היו משפחות, שלא ידע[illegible] גורלה בניהם במשך חודשים אר[illegible] באורח פלא מצאו ההורים ה[illegible] איש את אחיו לגורל, וכאשר הת[illegible] התמונה הם החליטו להקים גל־[illegible] מקום התקלות, על גבעה לא [illegible] ברמת־הגולן.

היום, במלאות שנתיים לנפיל[illegible] בנים, עולות המשפחות אל ה[illegible] שבסמוך אליו התגלה באחרונה [illegible] דת התיישבות חדשה של בני ע[illegible] בשם „יונתן״.

„הגבעה הזאת, שרוותה אר[illegible] בנינו, התקדשה בעינינו, והפכה ל[illegible] מקום עליה לרגל״. מכריזים ה[illegible] „אנו נמשיך ונעלה אל הגל־עד[illegible] שנה, עד יומנו האחרון״.

מילווה קצר מועד

בנק ישראל מודיע